

APRIL 2024

Lentekriebels

Afgelopen maart was het weer de Week van de Lentekriebels op heel veel scholen in ons land, waarbij gesproken wordt over weerbaarheid, relaties en seksualiteit. Het thema dit jaar was 'Weerbaar online'.

De Bredase Nassaus hadden ook vaak lentekriebels, maar dan het hele jaar door en zeker niet digitaal.

Ze waren allemaal keurig getrouwd en meestal kregen ze met hun echtgenotes de nodige wettige kinderen. In die tijd was het meer regel dan uitzondering dat de lentekriebels ook buiten de deur de adrenaline deed stijgen. Vandaar dat er van de heren van Breda heel wat onwettige kinderen rondliepen. Zij werden bastaarden genoemd, maar dat wilde niet zeggen dat zij aan hun lot werden overgelaten. Hun vader regelde een goede opleiding en zorgde via zijn relaties voor belangrijke leidinggevende functies.

We zullen de Nassau-heren met hun illegale nazaten eens op een rijtje zetten.

Engelbrecht I van Nassau zorgde met zijn vrouw Johanna van Polanen voor een wettige opvolger, Jan IV. Maar bij een onbekende vrouw verwekte hij Margaretha van Nassau en Johan van Nassau.

Engelbrecht I van Nassau & Johanna van Polanen

Zijn zoon Jan IV van Nassau lustte er ook wel pap van, want naast de zes kinderen die hij had met zijn vrouw Maria van Loon-Heinsberg (waaronder zijn opvolger Engelbrecht II), was hij eveneens vader van Jan de Bastaard van Nassau (moeder was Aleyd van Lommel) en Adriaan van Nassau zu Reinhardstein. Jan heeft later nog in Huis Assendelft in de Nieuwstraat gewoond en van hem is in de Grote Kerk een grafmonument te vinden. Is hij toch ook goed terecht gekomen...

Jan de Bastaard van Nassau

Engelbrecht II van Nassau was getrouwd met Cimburga van Baden. Met zijn dood eindigde dit huwelijk kinderloos. Maar buiten de kasteel deur heeft hij bij een wederom onbekende dame twee bastaarden achtergelaten: Engelbrecht van Nassau en Barbara van Nassau. Zij is uiteindelijk prioeres van het klooster Vredenberg geworden.

Engelbrecht II van Nassau wordt opgevolgd door zijn neef Hendrik III. Deze bekende graaf is driemaal getrouwd geweest: met Fran-

Barbara van Nassau

çoise van Savoye (geen kinderen), Claudia van Chalon (wettige zoon René) en Mencia de Mendoza (geen kinderen, wel veel geld). Van Hendrik is bekend dat hij regelmatig op reis was door Europa, vaak in opdracht van keizer Karel V. *In elk stadje een schatje* is bij hem wel van toepassing. Zo heeft hij met Elisabeth Claire van Rosenbach twee nakomelingen geregeld: Alexis van Nassau-Corroy en Elisabeth. Met Marie de Reval had Hendrik een zoon, Lodewijk Philips.

René van Nassau

René van Nassau (Chalon) en zijn echtgenote Anna van Lotharingen kregen samen een dochter, maar het meisje stierf al na enkele weken. Meer kinderen hebben ze niet kunnen krijgen, want René moest vaak op pad en sneuvelde al op 25-jarige leeftijd. Desondanks heeft hij onderweg bij een onbekende vrouw zijn zoon Palamedes van Chalon verwerkt.

We sluiten dit gekriebel af met de opvolger van René, Willem van Oranje. Zijn vier huwelijken en officiële kinderen zijn algemeen bekend. Na een avontuurtje met Eva Elinx (dochter van een burgemeester of van een waard is niet helemaal bekend) liet hij bastaardzoon Justinus van Nassau (*1559) in Breda goedverzorgd achter.

Justinus heeft hoge militaire functies bekleed en is gouverneur van de stad geweest. Bekend is hij geworden met de overgave van Breda aan Spinola, historisch van groter belang dan alle overgaven aan de liefde door de Bredase Nassaus.

[Foto's bij dit artikel van Wikipedia]

Daar lig je dan, Jan!

In bovenstaand artikel is gesproken over Jan de Bastaard van Nassau (geboren ±1435). Hij is in 1902 tijdens restauratiewerkzaamheden 'herontdekt'. De sarcofaag met op een dunne lijkwade liggende naakte man werd niet direct herkend als Jan de Bastaard. In de Grote Kerk bevindt dit grafmonument zich in de noordelijke zijbeuk in de Sint-Hubertuskapel (eerder bekend als Sint-Franciscuskapel).

De transi-figuur stelt Jan voor die daar op 29 november 1506 werd begraven. De naakte overledene ligt op een dodenmat en is ontdaan van alle tekenen van waardigheid en al dan niet in staat van ontbinding. Deze manier van afbeelden ontstond in de late Middeleeuwen en hangt nauw samen met het toenmalige *memento-mori*-begrip. De transi-figuur als grafsculptuur verschijnt vanaf het einde van de 14e eeuw. Het grafmonument van René van Chalon in St. Dizier en natuurlijk het grafmonument in de Grote Kerk van Engelbrecht II en Cimburga zijn hiervan ultieme voorbeelden. Elders in de Grote Kerk is een memento-mori-steen te vinden die vroeger het knekelhuis sierde op het kerkhof.

Bij leven was Jan onder andere heer van Corroy en Frasné, kastelein van Heusden en rentmeester van Vianden. Hij trouwde twee keer en kreeg in totaal vier zoons en vijf dochters. Maar zoals het een echte bastaard betaamd, had hij buiten het huwelijk verschillende affaires met als gevolg nog eens drie bastaarddochteren. Jan wordt gezien als de stamvader van de tak Nassau-Deetzem.

In Breda woonde hij lange tijd in het Huis Assendelft in de Nieuwstraat dat er in zijn tijd iets anders uitzag dan de tegenwoordige behuizing van Hotel Nassau. Het is geen toeval dat in de Sint-Hubertuskapel ook het epitafaal voor Dirk van Assendelft en Adriana van Nassau te vinden is. Adriana was de kleindochter van Jan.

[Bron: G.W.C. van Wessel]

[Foto's bij dit artikel van Erfgoedweb Breda en Gerald Dalinghaus]

Stichting Breda Nassaustad
www.bredanassaustad.nl

NASSAUNIEUWS nummer 18 april 2024